

ЗАХІДНІ БАЛКАНИ В ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ США В ПОСТБІПОЛЯРНИЙ ПЕРІОД: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. В умовах постбіполярної системи міжнародних відносин Сполучені Штати прагнуть закріпитися в якості світового лідера. Адміністрації Дж. Буша і Б. Клінтона використовують події в західно-балканському регіоні, де розвиваються дезінтеграційні процеси і відбуваються етнорелігійні конфлікти для посилення впливу США. На початку XXI ст. Балкани не входять до числа американських геостратегічних пріоритетів. Вирішення практичних питань щодо існуючих в регіоні проблем США віддають Європейському Союзу, залишаючи за собою контроль над ситуацією в цілому. Мета статті полягає в аналізі еволюції політики США відносно регіону Західних Балкан в постбіполярний період. Актуальність обумовлена недостатнім рівнем вивченості проблеми в українській політології.

Ключові слова: США, Західні Балкани, Боснійська війна, Дейтонська угода, Косово, адміністрація Б. Клінтона, адміністрація Б. Обами.

Summary. Within the context of the shaping of post-bipolar system of international relations United States strives to consolidate its leading position in the world. Presidential administrations of George Bush and William Clinton made use of the events in the Western Balkan region, which was at the time characterized by disintegration and ethno-religious conflicts, in order to strengthen the US influence. In the beginning of the XXI century Balkans are no

---

¹ аспірант кафедри міжнародних відносин Інституту соціальних наук Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

more on the list of the US geostrategic priorities. USA has passed responsibility for the resolving of outstanding practical issues related to the problems which exist in the region to the European Union while retaining control over the situation as a whole. The main task of the present article is to analyze the evolution of the US foreign policy in the Western Balkan region during the post-bipolar period. Relevance of the investigation is explained by inadequate exploration of the problem within Ukrainian political science.

Keywords: *USA, Western Balkans, War in Bosnia, Dayton Agreement, Kosovo, Clinton administration, Obama administration*

Аннотация. *В условиях формирования постбиполярной системы международных отношений Соединённые Штаты стремятся закрепить в качестве мирового лидера. Администрации Дж.Буша и Б.Клинтона используют события в западно-балканском регионе, где развиваются дезинтеграционные процессы и происходят этнорелигиозные конфликты для усиления влияния США. В начале XXI века Балканы не входят в число американских геостратегических приоритетов. Решение практических вопросов, связанных с имеющимися в регионе проблемами США отдают Европейскому Союзу, оставляя за собой контроль над ситуацией в целом. Цель статьи состоит в анализе эволюции политики США относительно региона Западных Балкан в постбиполярный период. Актуальность обусловлена недостаточной изученностью проблемы в украинской политологии.*

Ключевые слова: *США, Западные Балканы, Боснийская война, Дейтонское соглашение, Косово, администрация Б. Клинтона, администрация Б. Обамы.*

Постановка проблеми. *США не мають в західно-балканському регіоні життєвих інтересів, однак розглядають його як такий, що має значення у контексті збереження статусу єдиної наддержави. Воєнні*

конфлікти на Західних Балканах, що сталися внаслідок розпаду СФРЮ і поширення етнополітичних і релігійних протиріч були використані Сполученими Штатами для випробування нової системи євроатлантичної безпеки на основі НАТО, причому зміцнення Альянсу розглядалося як зміцнення позицій США в Європі. Загалом еволюція політики США щодо Західних Балкан просувається шляхом від досить широкого втручання в проблеми регіону в 1990-і роки до делегування їх вирішення союзникам по ЄС і НАТО сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Американська і англійська політичні науки досить широко і детально вивчають означену проблематику. Розбіжність оцінок діяльності американських адміністрацій на Балканах варіюється від критики за недостатньо рішучі дії до побажань якнайменшого втручання США у внутрішньополітичну ситуацію в регіоні і залишення вирішення балканських проблем ЄС і НАТО. В англійській політології найбільш відомими дослідниками є Я. Бугайські, Ч. Гаті, Д. Канін, Дж. Киркпатрік, Д. Мейсон, Д. Хастінгс, Д. Хемілтон та ін. Російські політологи О. Гуськова, П. Кандель, А. Кіясов, А. Уткін та ін. загалом виходять з того, що роль США у врегулюванні балканських конфліктів скоріше деструктивна. В українській політичній науці означені питання не є такими, що детально вивчаються. Серед вітчизняних авторів, які досліджують дану проблематику слід насамперед виділити роботи О. Брусиловської, О. Маначинського, П. Рудякова, Ф. Рудича.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Виходячи з ситуації, що склалася сьогодні в Україні, аналіз і усвідомлення досвіду щодо залучення зовнішніх акторів (концептуальна допомога, фінансова і військова підтримка тощо) задля вирішення внутрішніх проблем (воєнний конфлікт, розбудова демократичної правової системи, подолання економічної кризи та корупції, допомога в поєднанні пошуків національної ідентичності з процесами інтеграції тощо), осмислення позитивних і негативних сторін такого залучення є необхідним і

нагальним. Наукова актуальність полягає в недостатній розробленості даної проблематики в вітчизняній політології.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз еволюції політики США щодо Західних Балкан в постбіполярний період. Відповідно до мети буде зроблена спроба відповіді на такі питання: які геостратегічні цілі переслідують Сполучені Штати в західно-балканському регіоні; якими засобами американське керівництво намагається досягти цих цілей; наскільки дієвим і конструктивним було втручання США у вирішення внутрішніх проблем країн Західних Балкан, включаючи припинення воєнних конфліктів.

Перебудова світової політичної реальності, пов'язаної з завершенням «холодної війни», обумовила докорінну зміну геостратегічних пріоритетів США. Зникнення глобальної загрози, як організуючого принципу зовнішньої політики США, пошук нової основи для залучення Америки у світові процеси потребували перегляду самих принципів зовнішньої політики країни. Реалії постконфронтаційної епохи, поява нових центрів політичної й економічної сили змушували американське керівництво 1990-х років заново визначати місце Сполучених Штатів на міжнародній арені.

Значним випробуванням для США став розпад СФРЮ. І це не випадково. Більшість країн Східної Європи, що складали колишній «соціалістичний табір» досить послідовно, а головне, цілком мирно почали економічні, політичні та ідеологічні трансформації, маючи на меті розбудову ринкової економіки, демократичної держави і згодом інтеграцію в європейську спільноту. Інша річ Югославія – багатонаціональна і багатоконфесійна держава, для неї національне питання завжди було актуальним і болючим, оскільки країна являла собою штучне поєднання різних народів з їх особливостями і багатовіковими проблемами.

Події 1991 року на території Балканського півострова отримали назву так званої «балканської кризи». Ці події були зумовлені, насамперед, причинами внутрішньополітичного характеру, але разом з тим вони цілком

вписуються у загальний контекст трансформаційної кризи перехідного періоду, у контекст подій європейського та глобального характеру, викликаних процесом розпаду біполярного світу, початком формування нового світового устрою та глобалізацією. За точним визначанням Н. Латигіної «Насамперед – це був фатальний конгломерат історичних взаєморозрахунків, базованих на давніх антагонізмах» [1].

Адміністрація Дж. Буша виявилася не готовою до вирішення настільки складних проблем як «балканська криза», проблем, що потребували формулювання принципово нової концепції зовнішньої політики держави. З одного боку, на початку 90-х рр. виникла ідея «нового світового порядку» (вперше сформульована Дж. Бушем у вересні 1990 р.), яка передбачала потужне міжнародне співробітництво на основі рівних прав суб'єктів. З другого – прийнявши цю ідею як базову Сполученим Штатам прийшлося б відмовитись від статусу єдиної наддержави, а на це жодна американська адміністрація не могла погодитись.

Саме концептуальною невизначеністю пояснюються суперечливість і непослідовність політики Буша щодо балканських подій. Спостерігаючи дезінтеграційні процеси в Югославії американська адміністрація не відразу визначила свою позицію щодо розпаду СФРЮ, а потім щодо визнання незалежності Хорватії та Словенії. Український дослідник О. Брусиловська вважає, що «у цей час США схилились до думки, що конфлікти в колишній Югославії не є загрозою для безпеки Європи в цілому. Отже, головне завдання - замкнення цих конфліктів у рамках регіону за будь-яку ціну. А із цим завданням могли упоратись наодинці західноєвропейські союзники США» [2, с. 56]. А на думку американського політолога Я. Бугайські «Президент Дж. Буш уникав будь-яких прямих дій США в Югославії, оскільки Сполучені Штати були заклопотані іншими справами, насамперед війною в Перській затоці. Його адміністрація погоджувалась з тим, що врегулювання югославської кризи має бути залишено Європейській Спільноті. Але обмеженість цієї стратегії наразі стала

очевидною коли спроби зберегти Югославію, що були зроблені режимом Слободана Мілошевича призвели до масових жорстоких вбивств, вигнань та війни проти громадянського населення в Хорватії, Боснії і Герцеговині [3].

Наразі активізувати свою політику в регіоні і безпосередньо втрутитись в «балканську кризу» Сполучені Штати змусили декілька чинників: неспроможність європейських структур впоратися з деструктивними процесами, а згодом, з воєнними діями і гуманітарними проблемами; відсутність єдності всередині ЄС і зміцнення впливу Німеччини на Балканах, особливо після підтримки Берліном хорватів – це розцінювалось, як потенційна загроза інтересам Вашингтону; і головне – війна на терені розірваної Югославії давала можливість США, по-перше, заявити про себе як про головний центр сили у світі, по-друге, випробувати ідею «нової Європи на основі нового атлантизму». Цю концепцію ще в 1989 р. висунув держсекретар США Дж. Бейкер, а її сенс полягав у створенні системи євроатлантичної безпеки на основі НАТО, причому зміцнення НАТО автоматично розглядалося як зміцнення позицій США в Європі [2, с. 52].

Аналіз дій США показує, що задля своїх геополітичних інтересів вони ніколи не підтримували сербів. Американські політичні діячі і дотепер ототожнюють сербів з останнім оплотом соціалізму на Балканах [1]. Протягом 1992 р. Сполучені Штати визнали незалежність Хорватії, Словенії, Боснії і Герцеговини, але не СРЮ – нової федерації Сербії та Чорногорії. Для США С. Мілошевич після обрання на посаду Президента Сербії в 1990 р. був небажаним партнером як «неконтрольований «Заходом» неокомуністичний» лідер, що намагався до того ж будувати на Балканах єдину сербську державу (яка прилягає безпосередньо до південного флангу НАТО), політика якої навряд чи відповідала б курсу США щодо залучення країн Центрально-Східної Європи і Балкан до сфери впливу НАТО [1]. В 1992 році західні держави чітко визначили для себе

головного винуватця конфлікту на Балканах в особі сербів. Поява «Великої Сербії» несла в собі загрозу стабільності в Європі. Приниження Сербії, як потенційного противника в ході Хорватської (1991-1995 рр.) і Боснійської війн (1992-1995 рр.) загалом вкладається в русло стратегії «американського світового лідерства».

Боснійська війна стала одним першим прикладів принципово нового підходу США до своїх можливостей в якості єдиної наддержави. Стратегія і тактика, що були розроблені американськими політиками та військовими в Боснії, незабаром була використана в інших регіонах світу, зокрема в Іраку. Серед іншого це свідчило про певну завершеність пошуків концептуальних основ американської зовнішньої політики, пристосування її до постконфронтаційного світу. Протягом середини – другої половини 1990-х років зовнішня політика США зазнає остаточній деідеологізації, суть якої полягає в заміщенні дій, обумовлених ідеологічною мотивацією, діяльністю, що базується на пріоритеті економічних і геополітичних інтересів [4].

Свідченням змін стала радикалізація зовнішньополітичного курсу США, в тому числі щодо західно-балканського напрямку, в рамках так званої «доктрини Б. Клінтона». Автором її теоретичних засад був З. Бжезинський. Ще до початку військових операцій США в Югославії, він писав: «Тепер можуть розвинути ситуації, коли зовнішнє втручання в суто внутрішні справи будь-якої держави, наприклад, Югославії, може бути необхідним і виправданим через потенційні наслідки подій, які в інших випадках самі по собі не призводять до міждержавних колізій» [5, с. 6]

Доктрина Клінтона складалася з «дуже песимістичної оцінки стану загальної безпеки», тези, що «Сполучені Штати зацікавлені в збереженні міжнародної стабільності» і, головне, визнання того, що «з метою підтримки загальної стабільності США мають утримувати достатню кількість збройних сил, щоб вести військові операції проти багатьох супротивників одночасно у різних частинах про світу» [3]. Промова

Б.Клінтона 26 лютого 1999 р., що передувала рішення про бомбардування Сербії під час Косовської війни найбільш чітко розкриває сутність його зовнішньополітичного курсу: «Там, де наші цінності й інтереси поставлені на карту, і де ми можемо зробити щось значне, ми маємо бути до цього готові» [3].

Після провалу декількох планів урегулювання Боснійського конфлікту (Каррінгтона-Кутілейро, Венса-Оуена, Столтенберга-Оуена), на тлі розгортання запеклих воєнних дій між сербами, хорватами і мусульманами, гуманітарної катастрофи, що стрімко наближалася та загрози поширення конфлікту на сусідні території політика США в регіоні стає більш активною. Насамперед Клінтон намагався довести, що ні ООН, ні ЄС не змогли вирішити проблему. Інструментом політики США в Боснії став блок НАТО. Таким чином, почався етап інтернаціоналізації конфлікту в умовах, коли військово-політичний блок втручається у внутрішню ситуацію на боці одного з противників [6, с. 208].

Внаслідок багаточисленних бомбардувань авіацією НАТО сербських військових та промислових об'єктів, що тривали протягом року (літа 1994 р. – осені 1995 р.), а також зняття Клінтоном ембарго на постачання зброї, але лише для мусульман, на яких було зроблено ставку в антисербській грі, боснійські серби (що втратили підтримку знесиленої жорсткими санкціями СРЮ) змушені були погодитись на переговори [6, с.209].

В листопаді 1995 р. на базі ВПС США Райт-Паттерсон у м. Дейтоні (штат Огайо) під наглядом керівників країн-членів Контактної групи (Б. Клінтона, Ж. Ширака, Дж. Мейджора, Г. Коля, В. Чорномірдіна) С. Мілошевіч, Ф. Туджман та А. Ізетбеговіч підписали «Загальну рамкову угоду про мир у Боснії та Герцеговині» (так звані Дейтонські домовленості) [6, с. 209]. Це означало встановлення жорсткого контролю НАТО на Балканах.

Під тиском американських дипломатів було досягнуто домовленостей з територіального розподілу, військових аспектів

урегулювання конфлікту та державного будівництва. Документ набрав чинності 14 грудня 1995 р. після його підписання у Парижі. Колишня югославська республіка отримала офіційну назву Республіка Боснія і Герцеговина, що складалась з Республіки Сербської (49% території) та Федерації Боснія та Герцеговина (51%). Увесь комплекс заходів щодо мирного врегулювання в Боснії складався з двох блоків: перший стосувався врегулювання військових питань, спрямованих на роз'єднання ворогуючих сторін, розмінування територій, забезпечення перемир'я, контроль над рівнем озброєння тощо; другий - врегулювання громадянських питань, а саме - проведення виборів, формування місцевих органів влади, забезпечення прав людини й національних меншин, вирішення проблеми біженців, відбудови економіки й відновлення інфраструктури, надання гуманітарної допомоги. При цьому конфліктуючі сторони зобов'язалися все владнати протягом одного року. Для вирішення названих питань залучалися структури ООН, практично всі європейські організації (ЄС, ОБСЄ, Рада Європи), міжнародні фінансові структури (Всесвітній банк, МБРР, ЄБРР та інші) [7].

Згідно підписаних в Дейтоні і Парижі угод Мусульмано-Хорватська Федерація мала переваги не тільки геополітичного характеру. За нею було закріплено перевагу в питанні щодо важких озброєнь. Протягом кількох років після Дейтону проходила ліквідація «зайвих» озброєнь, але паралельно Федерація отримувала сучасну зброю від США. Це в свою чергу стимулювало гонку озброєнь в країні та регіоні.

Таким чином очевидно, що Дейтонська угода була перемогою американської дипломатії, хоч і не вирішила багатьох проблем, що сьогодні виявляються у труднощах розбудови БіГ, але це була перша вдала спроба закінчити громадянську війну на Балканах.

Іншою точкою напруженості на Балканах було Косово. У разі розповсюдження косовська криза могла викликати дестабілізацію всього регіону і зірвати реалізацію Дейтонських угод. Ще більш вагомим

фактором активізації американської політики була можливість використати конфлікт у Косові задля зміцнення позицій НАТО як основного інструменту по забезпеченню миру й безпеки в Європі за рахунок подальшого посилення «миротворчо-поліцейської» функції альянсу. У цьому контексті проблема Косово, подібно до боснійської, стала для США «справою принципу», своєрідним випробуванням на лідерство й рішучість [2, с. 60].

Ракетно-бомбові удари НАТО по СРЮ, що призвели до багатотисячних жертв, в тому числі й серед мирного населення, в поєднанні з дипломатичним тиском змусили сербське керівництво 9 червня 1999 р. підписати угоду з натовськими військовими. Після виводу сербських військ з Косово було прийнято рішення РБ ООН (№ 1244 від 10 червня 1999 р.), за яким в край було введено Міжнародні військові сили з підтримання миру; регіон був розділений на 5 секторів, у кожному з яких координацію здійснювала одна з країн НАТО [8, с. 43].

За оцінкою Д. Хастінгса «балканська політика є яскравим прикладом навіть не вторинного, а інтересу третього ступеня. США пішли на війну через Косово, території, що навіть близько не входить до сфери американських інтересів зовсім не задля того, щоб виправити недостойну поведінку Сербії, а щоб попередити негативні наслідки конфлікту, наприклад протиріччя всередині НАТО» [9, с. 534].

Доктрина Клінтона передбачала можливість воєнного втручання з метою реалізації «гуманітарної інтервенції» (визначення Д. Хастінгса) [9, с. 535]. Даючи оцінку своєї політики щодо конфліктів в Боснії та Косово Б.Клінтон згодом відзначав: «Сполучені Штати діяли законно від імені міжнародного співтовариства, втручаючись у внутрішні справи другої країни за допомогою збройних сил тоді, коли уряд цієї країни виявлявся неспроможним підтримувати мінімальний громадський порядок, що має забезпечувати основні права людини на життя і свободу» [9, с.537]. Однак, при цьому існував ключовий критерій американської політики

«гуманітарного втручання» – вміння правильного балансування з метою запобігання прямого використання збройних сил США у конфлікті. Інструментом реалізації інтересів Сполучених Штатів виступає блок НАТО. Таким чином, враховуючи принципи «гуманітарної інтервенції», Дейтонська угода і ситуація навколо Косово представляє собою найвищу точку політики США щодо Західних Балкан.

Незважаючи на певні успіхи реалізація доктрини Клінтона в практиці зовнішньої політики проіснувала недовго, власне вже наступний президент Дж. Буш від неї відмовився. Республіканська адміністрація критикувала демократів за неспроможність поєднання американських національних інтересів, що часто передбачали проведення односторонньої політики з діяльністю Америки в ключових міжнародних інститутах. В цих умовах республіканці висунули проект, спрямований на модернізацію зовнішньополітичного курсу, який спирався на фундаментальні ідейно-ціннісні аргументи й виходив з уяви про США як єдиного глобального лідера ХХІ ст.

Події 11 вересня 2001 р. і глобальна війна з тероризмом, яку розгорнула адміністрація Дж. Буша мали вирішальне значення щодо залученості Сполучених Штатів в балканські справи. Відволікали увагу США від Балкан і операції проти талібів в Афганістані, а ще більше, вторгнення американських військ в Ірак. Балканський регіон почав згадуватися американським керівництвом лише в контексті просування демократії, боротьби з тероризмом та розповсюдженням наркотиків. Головною стратегічною метою адміністрації Дж. Буша відносно Західних Балкан була стабілізація в регіоні, але шляхом його інтеграції в євроатлантичні й європейські структури. Серед американської політичної еліти остаточно затвердилась ідея «європеїзації» Балкан та перенесенні відповідальності за мирний розвиток колишніх югославських республік на Європейський Союз. Тем не менш, адміністрація Буша відіграла важливу роль у врегулюванні воєнного конфлікту в Македонії, результатом чого

стало підписання в 2001 р. Охридської угоди і сприяла вступу Хорватії в НАТО (2009 р.)

Центральним напрямком балканської політики Буша була дипломатична діяльність щодо статусу Косова – саме завдяки політиці США край отримав незалежність. Адміністрація Буша підтримала одностороннє проголошення автономним краєм відокремлення від Сербії (лютий 2008 р.) і здійснила тиск на міжнародну спільноту щодо визнання його незалежності. Для реалізації отримання Косовим незалежності був використаний план Ахтісаарі, підтриманий Сполученими Штатами. Згідно плану Ахтісаарі (Мартті Ахтісаарі – екс-президент Фінляндії, спеціальний представник ООН) управління краєм мало перейти від адміністрації ООН до адміністрації ЄС і місцевої влади, безпеку мали забезпечувати поліцейська місія ЄС і війська НАТО. Провідна роль, яку відіграли США в отриманні Косовим незалежності свідчить про прагнення Америки зберегти ключові позиції на Балканах, наразі, коли йдеться про стратегічно важливі рішення.

Спадкоємність політики Б. Обама відносно Західних Балкан від адміністрації Дж. Буша очевидна. Сьогодні більшість аналітиків вважає, що Б. Обама дотримується основ політичного курсу Дж. Буша. Головною стратегічною метою адміністрації Обама є подальша стабілізація регіону, гарантована за допомогою інтеграції в євроатлантичні структури. Б. Обама відносить Західні Балкани до зони відповідальності Європейського Союзу і розраховує на його економічні та військові ресурси щодо забезпечення стабілізації й розвитку регіону, як це робив Дж. Буш. Крім того, Б. Обама визнає роль ЄС як сили-трансформатора на Західних Балканах. Президент діє саме таким чином, незважаючи на розчарування деяких функціонерів своєї адміністрації, які, іноді навіть публічно, критикують Європейський Союз за брак ефективності його політики і уповільнення інтеграційних процесів щодо країн Західних Балкан [10]. Зосередженість адміністрації Обама на вирішенні внутрішніх проблем, викликаних світовою

економічною кризою в комплексі зі спокійною останнім часом ситуацією на Балканах призвели до подальшого зниження значення регіону в процесі визначення основних пріоритетів зовнішньої політики США.

Таким чином, з'ясовуючи перспективи розвитку політики Сполучених Штатів на Балканах логічно прогнозувати і надалі зменшення американської активності в регіоні. Це обумовлено багатьма чинниками: регіон не входить навіть до другорядних геостратегічних пріоритетів США; на сьогодні сформована і діє система американського впливу на події в регіоні через євроатлантичні та європейські структури; відносна стабілізація ситуації на Балканах; виникнення останнім часом нових викликів, пов'язаних з агресивною політикою Росії; продовження боротьби з міжнародним тероризмом та інше. Враховуючи те, що навіть величезні економічні можливості США не безмежні американським адміністраціям доводиться визначати більш і менш актуальні напрямки зовнішньополітичної діяльності.

Висновки. Політика США щодо країн Західних Балкан пройшла певний еволюційний шлях. Під час адміністрації Дж. Буша (старшого) балканський напрям характеризувався непевністю і суперечливістю, що пояснюється загальною тимчасовою невизначеністю геополітичних пріоритетів. Наступна адміністрація була зосереджена на затвердженні Сполучених Штатів в якості єдиної наддержави і «доктрина Б. Клінтона», що базувалася на стратегії «американського світового лідерства», вимагала максимально активної зовнішньої політики. Саме західно-балканський регіон, де набирали обертів дезінтеграційні процеси, розгортались воєнні конфлікти і виникали гуманітарні кризи, був використаний США для випробування тактики прямого військового втручання і безпосереднього впливу щодо вирішення внутрішньополітичних проблем. Головним інструментом реалізації американських геостратегічних інтересів стає блок НАТО. Однак, навіть в цей період найбільшої американської активності на Балканах вже просліджується тенденція перекладання на ЄС вирішення

практичних питань щодо існуючих в регіоні труднощів в економічній, політичній, етнічній та гуманітарній сферах.

Аналіз політики адміністрацій Дж. Буша (молодшого). і Б. Обами свідчить про те, що хоча Західні Балкани не входять до числа американських геостратегічних пріоритетів, США, по-перше не збираються втрачати загальний контроль над ситуацією на Балканах; по-друге – допомагають регіону подолати існуючі труднощі, а також підтримують його інтеграцію в євроатлантичну спільноту. Оцінюючи конструктивність зовнішнього, в даному разі американського, втручання у вирішення внутрішніх проблем регіону, на думку автора, слід зазначити таке. Однозначної оцінки конструктивності американського втручання не існує. З одного боку, міжнародний фактор загалом відіграв стабілізуючу роль в подоланні «балканської кризи», наразі зупинив воєнні дії. З другого, США, безумовно, переслідували і переслідують власні геостратегічні інтереси, які далеко не завжди відповідають інтересам балканських народів.

Список використаних джерел

1. Латигіна Н. Загадка Балкан: Косово і американська демократія [Електронний ресурс] / Н. Латигіна. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/398>
2. Брусиловська О.І. Посткомуністична Східна Європа: зовнішні впливи, внутрішні зміни / О.І. Брусиловська. – Одеса: Астропринт, 2007. – 349 с.
3. Bugajski J. Western Balkans Policy Review 2010 // Center for Strategic & International Studies [Electronic resource] / J. Bugajski. - Available on the web at: http://csis.org/files/publication/100917_Bugajski_WesternBalkans_WEB.pdf

4. Богданов А. «Война идей» и внешняя политика США [Электронный ресурс] / А. Богданов. – Режим доступа: <http://dlib.eastview.com/browse/doc/20506651>
5. Brzezinski Z. Selective global commitment / Z. Brzezinski // FA. – 1991. – Vol. 70. – N 4. – P. 1-20.
6. Брусиловська О.І. Системні трансформації посткомуністичних країн Європи / О.І. Брусиловська. - Одеса: Астропринт, 2011. – 444 с.
7. Гуськова Е. Некоторые итоги балканского кризиса для России и Европы [Электронный ресурс] / Е. Гуськова. – Режим доступа: www.hist.usu.ru/science/Guskova_mat.doc
8. Воронов К. Европа и Россия после Балканской войны 1999 года: драматичные уроки / К. Воронов // МЭМО. – 2000. - № 4. – С. 27-45.
9. Hustings D.D. Innovation and precedent in the Kosovo war: the impact of Operation Allied Force on US foreign policy / D.D. Hustings // International Affairs. – 2009. –Vol. 85. – No. 3. – С. 531-546.
10. Sakellariou A. Obama's Policy in the Western Balkans: Following Bush's Steps // Center for Strategic & International Studies / A. Sakellariou [Electronic resource]. – Available on the web at: <http://csis.org/blog/obamas-policy-western-balkans-following-bushs-steps>